

Львівська
Педагогічна
Спільнота

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**НОВЕ ТА ТРАДИЦІЙНЕ
У ДОСЛІДЖЕННЯХ СУЧАСНИХ
ПРЕДСТАВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ
ТА ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК**

28 лютого – 1 березня 2014 р.

Львів

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Ічанська О. М. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПОЛКОМПОНЕНТНЕ ПСИХОЛОГІЧНЕ ПОНЯТТЯ.....	6
Михальська С. А. ЗНАЧЕННЯ РОДИННОГО СПІЛКУВАННЯ У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	9

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ

Баранчук Н. Т. ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ ГРАМОТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	13
Деревенець О. Р. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ.....	17
Лемешенко О. Р. ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО КОМПОНЕНТУ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА	21
Липа І. Ю. ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ НА УРОЦІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	24
Махоріна І. Г. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МУЛЬТФІЛЬМІВ НА ПОВЕДІНКУ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА	28
Сухопара І. Г. СТВОРЕННЯ ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЧИННИКА ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	32
Товкач І. Є. ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕТЕРМІНАНТ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	35
Шеленкова Н. Л. СУТНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	40

5. Аромаштам М. Дети смотрят мультфильмы: психолого-педагогические заметки. Практика «производства мультфильмов в детском саду. / М. Аромаштам. – М.: Чистые пруды. – 2006. – 32 с.
6. Гришесва Н.П. Соціально-психологічні аспекти впливу телебачення на дошкільника. // Нач. шк. Плюс до і після. – 2001. – №8. – С.75.
7. Гундарева И. О последствиях восприятия телевизионной информации. // Восп. шк. – 2005. – №9. – С.45-54.

Сухопара І. Г.
старший викладач кафедри початкової освіти
та методик гуманітарних дисциплін
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

СТВОРЕННЯ ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЧИННИКА ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасні процеси інтеграції, глобалізації, масштаби міграції населення в зв'язку з порушенням прав людини, війнами, безробіттям, проблеми мультикультуралізму загострили перед багатьма державами, і зокрема Україною, питання про співіснування різних культур, народів, націй, релігій, політичних партій на основі взаєморозуміння, миру, злагоди, толерантності. Перед державою постає проблема виховання особистості, яка визнає толерантність як цінність, норму спілкування і поведінки, загальнолюдську якість. Тому завданням освіти визначається виховання толерантності в учнів, як спеціально організованої, свідомо спрямованої виховної діяльності, оскільки тільки під стихійним впливом соціального середовища цей процес не відбувається. Для цілеспрямованого формування толерантності необхідно створювати спеціально організоване виховне середовище і розпочинати цю роботу доцільно в початковій школі, оскільки молодший шкільний вік виявляється найбільш чутливим для формування елементів толерантності.

Проблему толерантності в сучасному суспільстві досліджували філософи Р. Валітова, В. Лекторський, М. Мчедлов, В. Пісоцький, В. Тишков, М. Уолцер, соціологи О. Швачко, психологи А. Асмолов, І. Бех, С. Бондирева, О. Клепцова, О. Кононко, Г. Солдатова, педагоги Б. Вульф, А. Погодина, П. Степанов. Окремі теоретичні питання щодо визначення сутності, змісту, структури та критеріїв толерантності у школярів висвітлюються у працях Л. Бернадської, О. Гриви, О. Докукіної, В. Киричок, Д. Колесова, К. Чорної, В. Шаліна, О. Щеколдіної та ін. Проблемам виховання толерантності дітей

молодшого шкільного віку присвячені роботи М. Битянової, І. Вачкова, Т. Гурової, Е. Койкової, О. Крушельницької, Н. Стасюк.

У Декларації принципів толерантності цей феномен визначається як «поважання, сприйняття та правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та способів проявів людської індивідуальності» [2, с. 62]. Поняття «толерантність» розглядається нами як важлива соціальна загальнолюдська цінність; як компонент активної життєвої позиції особистості, яка має власну систему цінностей і готовність їх захищати, одночасно з повагою ставитись до позицій і цінностей інших людей, взаємодіяти з ними на основі злагоди і порозуміння; як якість особистості.

Поділяючи думку науковця Койкової Е. І. щодо формулювання поняття «толерантність молодшого школяра» як потребу й готовність учня початкових класів до конструктивної взаємодії з однолітками незалежно від національної, соціальної, релігійної приналежності; прийняття, розуміння та інтересу до культури і традицій різних народів [3, с. 7], ми розуміємо виховання толерантності в учнів як процес взаємодії вихователя і вихованців з метою формування толерантності як соціальної загальнолюдської цінності, особистісної якості, яка буде виявлятися у поведінці та вчинках учнів, ставленні до оточуючих на основі поваги та порозуміння точки зору іншого. Формування толерантності у молодших школярів розглядаємо як початковий, пропедевтичний етап виховання толерантності, її становлення і розвитку в ході спеціально організованої діяльності з молодшими школярами.

Одним із чинників формування толерантності у дітей молодшого шкільного віку є виховне середовище, в якому перебуває, розвивається, навчається, виховується учень. Проблема створення і розвитку виховного середовища розкрита в дослідженнях І. Беха, Д. Григор'єва, О. Киричука, Л. Новікової, О. Савченко, В. Сухомлинського, Н. Щуркової. Російський педагог Н. Е. Щуркова визначає виховне середовище як «сукупність оточуючих дитину обставин, соціально ціннісних, які впливають на її особистісний розвиток і які сприяють її входженню в сучасну культуру» [4, с.138]. На думку сучасного українського науковця Т. Алексєнко, «виховне середовище – середовище безпосереднього та опосередкованого впливу на дитину на мікрорівні, сукупність об'єктивних факторів, що утворює умови життєдіяльності особистості, передачі їй суспільно-історичного досвіду людства і національної культури, впливає на формування її фізичних, психічних та соціально-адаптивних можливостей, процес і повноту творчої самореалізації» [1, с. 96].

Однак, незважаючи на наявність вирішених питань теоретичного й практичного змісту проблема створення й розвитку виховного середовища у початковій школі, залишається недостатньо вивченою щодо визначення чинників формування толерантності молодших школярів. Завданням

дослідження буде визначення умов створення виховного середовища як чинника формування толерантності у молодших школярів.

З метою формування основ толерантності у молодших школярів виховне середовище має сприяти вихованню: 1) позитивного ставлення до себе (поваги до себе, почуття власної гідності, впевненості у собі, адекватної самооцінки, здатності до самопізнання та саморозвитку, відповідальності); 2) позитивного ставлення до іншого (повага гідності інших, розуміння їх точки зору, поглядів, почуттів, емпатії); 3) побудови взаємодії з ними на основі порозуміння, злагоди, компромісу, конструктивного діалогу. На нашу думку, потрібно створити такі умови в класі:

суб'єкт-суб'єкту взаємодію вчителя та учнів у спілкуванні (буде вчити будувати стосунки на основі поваги, розуміння іншого, довіри та гідності);

психологічний комфорт для школярів (буде створювати можливості для вияву нахилів, розвитку здібностей, таланту, висловлення власної точки зору);

продуктивна діяльність учнів (буде вчити співпраці, встановленню діалогу під час спілкування, здатності критично ставитися до власної діяльності й поведінки, відповідальності);

парні та групові форми організації виховного процесу (буде вчити вести конструктивний діалог, шукати компроміс, висловлювати, доводити власну точку зору, з повагою ставитись до точки зору іншого);

створення дружніх стосунків у колективі класу (буде вчити поважати та цінувати кожного, радіти за його успіхи, допомагати іншим, розвивати емпатію);

надання переваги активним формам організації виховної роботи (ігри, тренінги, виховні ситуації, ранкові зустрічі, вистави, спектаклі, випуски газет, «проектна діяльність», колективні творчі справи, які будуть надавати можливість для прояву активності, ініціативи, творчих здібностей);

позакласне читання (буде ознайомлювати з культурою власного народу та інших країн світу, давати можливість познайомитись із загальнолюдськими цінностями, моральними нормами та правилами, здобувати досвід поведінки на прикладі героїв творів, наслідувати позитивних героїв, аналізувати поведінку та вчинки інших, робити моральний вибір, висновки, формувати та висловлювати власну точку зору);

«ситуації успіху» дитини (буде впливати на формування позитивної «Я»-концепції, підвищувати самооцінку, виявляти творчу індивідуальність);

створення можливостей для вибору (буде вчити робити вибір діяльності, завдань, мікрогруп і відповідальності за зроблений вибір);

створення атмосфери для самореалізації та саморозвитку кожної дитини (буде сприяти розкриттю інтересів та здібностей, розвитку творчості, креативності).

Отже, можемо зазначити, що для формування толерантності у молодших школярів необхідно більше уваги приділяти створенню виховного, свідомо

створеного середовища в початковій школі, яке б сприяло вихованню поваги до себе та іншого та встановленню взаємодії на основі порозуміння, компромісу, злагоди.

Список літератури:

1. Алексєєнко Т. Ф. Виховне середовище / Т. Ф. Алексєєнко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головн. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 95-96.
2. Декларация принципов толерантности // Век толерантности. – 2001. – № 1. – С. 62–68.
3. Койкова Е. І. Виховання толерантності у молодших школярів на уроках музики в умовах полікультурного простору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07. «Теорія і методика виховання» / Койкова Е. І.; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Луганськ, 2008. – 20 с.
4. Щуркова Н. Е. Практикум по педагогической технологии. / Н. Е. Щуркова. – М. : Педагогическое общество России, 1998. – 234 с.